

Literární časopisy

■ Regulace časopisecké produkce

Vzhledem k tomu, že v průběhu okupace byla v několika vlnách zastavena naprostá většina českých kulturních periodik (naposledy v září 1944), otevíral se po osvobození prostor nejen pro obnovu aktivit z dřívějších dob, ale i pro realizaci plánů připravovaných v období protektorátu. Již zpráva tiskového odboru ministerstva informací z 18. května 1945 ovšem konstatovala, že po „negativních zkušenostech z liberalistického systému“, kdy byl tisk předmětem soukromého podnikání jednotlivců a skupin, budou v obnovené republice moci vydávat periodika „jako duchovní vlastnictví celého národa“ pouze korporace a instituce, které prokážou veřejný zájem. Toto regulační opatření bylo posléze zmírněno výjimkou v oblasti vědy a umění, jež umožňovala vydávat periodika i jednotlivci, respektive soukromému nakladateli. Otázky divadla a filmu, řízené Jindřichem Honzlem, takto vydával Otto Girgal, Naši dobu Jan Laichter, Kritický měsíčník (vycházející po válce zprvu jako orgán Syndikátu českých spisovatelů) začal v průběhu roku 1946 opět vydávat Václav Černý v nakladatelství Fr. Borový.

Snahu regulovat časopisecký trh, šetřit a současně plánovitě vymezovat oblasti, jimž se měla jednotlivá periodika věnovat, dokládá ve zmíněné směrnici též upozornění, že napříště „bude možno uvažovat pouze o jednom listě pro jeden obor“. Ministerstvo informací se tak od počátku snažilo udržet si přehled o vydávaném tisku a také snížit počet periodik. Tomuto účelu posloužila i jejich nová registrace. Výnosem z 26. října 1945 byla periodika (kromě denního tisku a několika výjimek) pozastavena a redakce musely požádat tiskový odbor ministerstva o novou registraci, což vedení resortu dalo možnost jednotlivé tiskoviny nepovolit či jim snížit náklad.

V brožuře Nové základy českého periodického tisku (1947) uvedl K. F. Zieris, tajemník a pozdější jednatel Syndikátu českých novinářů, že kladně bylo vyřízeno přibližně 700 z 1 760 žádostí o vydávání časopisu. S odlišnými údaji (900 povolených časopisů v porovnání se 400 zamítnutými) argumentoval v Rudém právu 9. února 1946 ministr informací Václav Kopecký.

Ovlivňování časopisecké produkce v kulturní sféře v zásadě nemělo v poválečném třiletí charakter ideové cenzury, směřovalo především proti tomu, co bylo z hlediska tehdejšího hlavního proudu literatury považováno za okrajové: proti oddechovým magazínům, regionálním časopisům a pokusům vydávat časopisecké tribuny nových, dosud nezavedených autorských či generačních seskupení.

Dochované prameny přesto hovoří o dvou případech, kdy ministerstvo nevyhovělo žádostem o vydávání kulturního periodika s odvoláním na nedostatek papíru, respektive s odkazem na shodnou funkci jiného časopisu. Šlo o žádost začínajících literátů Jaroslava Dreslera a Pavla Brázdy, kteří připravovali modernisticky zaměřený časopis pro „zvrhlou kulturu“ Gong (označení v podtitulu polemicky odkazovalo k nacistickému termínu *entartete Kunst*), a dále o pokus obnovit kulturně-teologickou revui *Výhledy*, kterou v letech 1939–41 vydávali olomoučtí dominikáni.

Komplikovaná povolovací procedura byla také hlavním důvodem, proč se některé pokusy o vydávání kulturní revue uchylovaly k formě sborníku, ačkoli jejich profil nesl zřetelné rysy časopisecké tribuny (Aktiv, Ohnice).

Přes zmíněné tendence existovalo v letech 1945–48 v české literatuře více-méně pluralitní prostředí, v němž se mohly otevřeně střetávat odlišné názory, ideje a koncepce. Literární periodika se opět stala hlavní tribunou literárního života, zachovávající si, na rozdíl od zestátněného filmu a rozhlasu, odstup od přímých zásahů státní administrativy.

■ Významná literární a kulturní periodika

V poválečném třiletí vycházela poměrně široká škála novin a časopisů, jež periodicitou i žánrovou skladbou plnily specifické funkce v literárním a kulturním životě. Politické zaměření odpovídající stranické orientaci redakcí bylo nejvíce patrné v případech politicko-kulturních týdeníků.

V dobových sporech a polemikách se výrazně angažovaly především radikálně levicové listy, u nichž byla zřetelná vazba na politiku komunistické strany. Mezi nimi zvláště vynikala *Tvorba* (1945–52), vydávaná Ústředním výborem KSČ pod formálním vedením S. K. Neumanna. O jejím profilu rozhodoval zejména Gustav Bareš, který se jako šéfredaktor Rudého práva v letech 1945–46 a vedoucí Kulturního a propagačního oddělení ÚV KSČ výrazně podílel na formování kulturní politiky komunistické strany. Charakter *Tvorby* spoluurčovali odpovědní zástupci listu Ladislav Štoll a Jiří Taufer spolu s Jiřím Hájkem a Arnoštem Kolmanem. Jejich názory, prezentované například v tzv. kauze leningradských literárních časopisů, v postojích k protektorátní poezii „nahého člověka“ či v rámci diskuse o existencialismu, byly jednoznač-

TISKÁŘSKÉ, NAKLADATELSKÉ A KNIHKUPECKÉ PODNIKY

NAKLADATELSTVÍ

PRAHA II, NA FLORENCI 13 • TELEFON 348-51, 52 a 53

V Praze dne 31. ledna 1947.
šm.

Soudruh
Vladimír H o l a n ,
básník,
Praha - Strašnice.
Hlavova vila 884.

Vážený soudruhu,

píši Ti dnes ve smutné záležitosti. Zdravotní stav soudruha S.K. Neumanna se velmi zhoršil. V krátké době může dojít ke katastrofě. Je proto třeba se připravit. Tvorba chystá zvláštní posmrtné číslo, věnované celé S.K.N. Počítám určitě s Tvým příspěvkem a prosím Tě, abys jej poslal na mé jméno. Prosím, abys sdělení o zdravotním stavu S.K.N. pokládal zatím za důvěrné.

Zdravím Tě srdečně

Jiří Taur

P.S. - Gratuluji Ti k nové majakovské.

jt

né, motivované třídním pohledem a teorií dvojí kultury. Zároveň odkrývaly budoucí postoj komunistické politiky k odlišným uměleckým a filozofickým proudům.

Radikálně levicová stanoviska převažovala také na stránkách **KULTURNÍ POLITIKY** (1945–49), kterou po návratu z koncentračního tábora založil E. F. Burian. V počátečním období zde byly publikovány především články politického rázu. Řada z nich byla namířena proti osobám podezřelým z kolaborace, velký prostor tu dostávaly výpady proti katolickým autorům (zejména z pera Václava Běhounka) a přispěvatelé periodika často vstupovali do polemik s nekomunistickými publicisty. Postupně však charakter časopisu začala určovat jeho recenzní a servisní část, přinášející velké množství aktuálních informací o dění v české kultuře. Na redakci se kromě osobnosti zakladatele, jehož úvodníky se objevovaly téměř v každém čísle, podíleli zejména A. J. Liehm a Stanislav Budín, časté byly příspěvky Josefa Brambory, Václava Laciny a K. J. Beneše. V Kulturní politice se otevíral prostor i pro představitele nejmladší generace, často z řad studentů.

Na obdobných ideových pozicích jako zmíněné listy, i když s méně jednoznačným spojením s politikou KSČ, stála **LIDOVÁ KULTURA** (1945–50). Zaměření týdeníku odpovídalo jeho vazbě na kulturní komisi Ústřední rady odborů, jež byla spolu s nakladatelským družstvem Dílo jeho vydavatelem. Lidová kultura prosazovala představu dobrého a obecně přístupného lidového umění, literatury, filmu a divadla, na jehož propagaci se měli pracovníci odborů soustředit. Jiří Kolář, který v časopise mezi říjnem 1946 a březnem 1947 krátce působil jako šéfredaktor, posunul tuto ideu kulturní práce až k úkolu popularizovat a zpřístupňovat moderní umění. Že smyslem takto pojaté osvěty měla být – jak to v jednom z úvodníků pojmenoval Jan Vladislav – „výchova k umění“, názorně dokládala především nově zavedená rubrika Co jsou ismy? Kolářova koncepce se však nesetkala s porozuměním v kulturní komisi odborů ani v Kulturním a propagačním oddělení ÚV KSČ. Následovala výměna redakce a návrat k podobě odborářského osvětového listu.

Jednoznačné oponenty nacházela radikální komunistická a levicová kulturní publicistika především v periodikách vydávaných politickými konkurenty. V lidoveckých **OBZORECH** (1945–48) se vedle výrazných osobností střední generace (Jan Strakoš, Helena Koželuhová, Bohdan Chudoba) prosazovala především skupina mladých publicistů, působících během války v anglickém exilu v BBC (Pavel Tigrid, Ivo Ducháček, Ota Ornest, Karel Brušák). Rezervovaný postoj redakce Obzorů k socialistickým idejím, důraz na křesťanské hodnoty stejně jako orientace na západní, především angloamerickou kulturu nesouzněly s převažujícími náladami doby, což se projevovalo ostrými spory s komunistickou politikou. Výraznou osobností v tomto směru byla zejména neteř bratří Čapků Helena Koželuhová, vynikající diskutérka, jejíž klání s komunistickým kulturním ideologem Arnoštem Kolmanem plnila na přelomu

ledna a února 1946 sály mladým, zvláště studentským publikem (Kolmanovy diskuse s posluchači pražské filozofické fakulty knižně vyšly v roce 1946 a jsou příznačným kulturně-politickým dokumentem).

Koželuhová však obdobně razantně vystupovala i proti vlastní lidové straně, což vedlo k tomu, že byla z redakce Obzorů jejím vedením propuštěna a redakční kruh byl částečně proměněn. Po neúspěšných volbách v roce 1946 pak Koželuhová navrhovala zásadní reformu strany, která byla vedením přijata jako vnitrostranická vzpoura a za niž byla ze strany vyloučena.

Na stejných ideových pozicích stál i časopis Vývoj (1946–48), kam se v září 1946 přesunula mladší část redakce Obzorů a který byl také zaměřen na mladší generaci. Šéfredaktorem týdeníku, který se již svou grafickou podobou hlásil k americkému magazínu Time, se stal Pavel Tigrid. Kulturně se zde věnovali především Jiří Kovtun (od května 1947 hlavní redaktor listu) a František Jakubův.

Charakter stranického týdeníku, který výrazně souvisel s politickým profilem vydavatele, měl SVOBODNÝ ZÍTŘEK (1945–48), vycházející jako tiskový orgán Ústředního výkonného výboru Československé strany národně socialistické. Na jeho stránkách byla po osvobození zahájena kampaň za odněmčení jmen, postupem času však charakter časopisu v kulturně-politické oblasti určovaly spíše stati Františka Kovárny a historika Jana Slavíka, kteří zde polemizovali s komunistickou publicistikou.

Kulturně-politickými koncepty měl ke Svobodnému zítřku blízko nezávislý týdeník DNEŠEK (1946–48), jenž pod redakcí Ferdinanda Peroutky navazoval na prvorepublikovou Přítomnost. Součástí publicistiky Dneška byly i reportáže Michala Mareše věnované případům poválečného bezpráví a kritice komunistických praktik (↓). Kulturní problematice se zde kromě Peroutky věnovali například Edvard Valenta a již zmínění František Kovárna a Jan Slavík. Formálním vydavatelem Dneška bylo Sdružení kulturních organizací, které úředně zaštiťovalo také SVOBODNÉ NOVINY (1945–48), pokračující, rovněž pod Peroutkovým vedením, v tradici předválečných Lidových novin. Časopisy tohoto typu se zaměřovaly především na politické konotace kultury a jejich zájem o aktuální umělecké problémy nebyl příliš výrazný.

Čistě literární periodika nebyla s politickými tématy tak jednoznačně a prvoplánově spjata. Po válce svou činnost obnovily již dříve vyhraněné kritické tribuny, exkluzivní umělecké revue a periodika vymezená příslušností k určité náboženské konfesi. Vedle nich se souběžně objevovaly četné iniciativy vycházející z regionů, případně z řad představitelů nejmladší literární generace. Kromě náročně koncipovaných projektů obnovovaly svou činnost také četné nakladatelské a popularizačně koncipované listy, orientované na širší čtenářský okruh.

Jedním z nejvýraznějších časopisů, který mohl od počátku počítat s přízní svých dřívějších čtenářů, byl obnovený **KRITICKÝ MĚSÍČNÍK** (1945–48). První poválečné číslo bylo vydáno již 25. května 1945. Na rozdíl od dřívějšíka vycházel zprvu jako orgán Syndikátu českých spisovatelů, teprve od dvojčísla 8–9, vydaného 27. dubna 1946, byl jako vydavatel uveden jeho šéfredaktor Václav Černý. Proměna Kritického měsíčníku přesvědčivě dokládá změněnou atmosféru v české kultuře. Hektičnost poválečného budování, úsilí o aktuálnost a především snaha aktivně vstupovat do kulturně-politického dění měly vliv na změnu periodicity. Přestože zůstal zachován původní název, měl „měsíčník“ vycházet každých čtrnáct dní (ve skutečnosti však vycházel jednou za měsíc obvykle jako dvojčíslo či trojčíslo).

Charakter Kritického měsíčníku určovala vyhraněná osobnost Václava Černého, který zde publikoval řadu svých recenzí a úvah a také svedl řadu sporů, v nichž se postupně stal jedním z nejviditelnějších oponentů komunistické kulturní publicistiky. V jeho polemikách se výrazně projevovalo dobově příznačné soustředění k otázkám obecně kulturního rázu, často na úkor specificky umělecké problematiky. Kritický měsíčník si však udržoval i charakter přední tribuny soustavně sledující novou literární tvorbu. Jeho kritickou část profilovali – kromě Václava Černého – především Josef Dostál, Karel Polák, Bohumil Polan, Jiří Pistorius a také Pavel Eisner, který byl spolu s Antonínem Hrubým výrazným oponentem dobových protiněmeckých projevů. Časopis přinášel rovněž obsáhlé přehledy aktuálního dění v zahraničních literaturách (francouzské, anglické, ruské, polské aj.) a četné překlady. Verše zde publikovala většina dřívějších přispěvatelů z řad redaktorových generačních vrstevníků (František Halas, Vladimír Holan, Josef Hora, František Hrubín), prostor tu dostávali i autoři z okruhu Kamila Bednáře (Ivan Diviš, Josef Hiršal, Jan Pilař) a publikována zde byla i řada ukázek z tvorby nejmladších básníků (Vlastimil Školaudy, Ivo Fleischmann, Jiří Šotola, Jindřich Pinkava aj.).

Z obdobné generační základny jako Kritický měsíčník, s nímž ostatně sdílela část přispěvatelů, vycházela **KYTICE** (1945–48), redigovaná Jaroslavem Seifertem. Ani

Obálka Kritického měsíčníku, 1947

tento „měsíčník pro literaturu a umění“, vydávaný odborářským nakladatelstvím Práce, nebyl programově sevřeným periodikem skupiny vyznávající konkrétní umělecký program. Redakce se orientovala na širší čtenářský okruh, jemuž vedle zavedených, časem již ověřených hodnot české literatury (K. J. Erben, Karel Toman, Josef Hora apod.), přibližovala i básnickou a prozaickou tvorbu nejmladších autorů. Časopis věnoval pozornost i problematice literárněhistorické a literárněteoretické, otiskoval filozofické články a eseje, většinou laděné více populárně než úzce odborně (v 10. čísle druhého ročníku tu však byla otištěna i Černého Prolegomena k existencialismu aj.). Podobu recenzní rubriky určoval A. M. Piša. Pro charakter Kytice bylo příznačné, že se na jejích stránkách mohly sejít osobnosti natolik rozdílné, jako byl Jiří Hájek, Oldřich Králík, Julius Heidenreich-Dolanský či Jan Patočka.

Specifickým periodikem svázaným s uměleckým programem E. F. Buriana byl **PROGRAM D** (1945–51). V průběhu prvního ročníku vycházel pod názvem *Program Divadla práce*, v druhém se redakce vrátila k předválečné podobě názvu, který se v roce 1948 znovu změnil, tentokrát na *Umělecký měsíčník*. Časopis se hlásil k umění bojujícímu moderními prostředky za „zásady socialistického zítřka“. Kromě teoretických příspěvků věnovaných divadlu (Petr Bogatyrev, Jan Mukařovský, E. F. Burian aj.) zde vycházely texty o filosofii, hudbě, výtvarném umění či architektuře. Spíše ojedinělé byly příspěvky s literární tematikou, redakce však systematicky publikovala původní i překladovou poezii. V roce 1947 se *Program D* dotkl i problematiky existencialismu, postupem času však v něm narůstaly kulturně-politické úvahy autorů kladoucích důraz na třídní charakter umění (Arnošt Kolman) a vyzdvihující potřebu jeho srozumitelnosti (Jaroslav Pokorný, Hana Budínová aj.).

Exkluzivnější, a především vyhraněnější charakter měl obnovený „sborník poezie a vědy“ **KVART** (1945–49), který byl redigován, stejně jako před válkou, architektem a básníkem Vítem Obrtelem. Kvart mohl počítat s dřívějším příspěvatelským okruhem, tvořeným příslušníky meziválečné avantgardy, zejména surrealisty. Zprvu vycházel s dvouměsíční periodicitou, od prosince 1946 do července roku 1949 však bylo vydáno pouhých šest čísel. V Kvartu se objevovalo velké množství básnických překladů; od poezie ruské, respektive sovětské, francouzské, polské až po soudobou anglosaskou produkci (T. S. Eliot, Carl Sandburg). V časopisu dostávaly prostor rozsáhlé studie věnované výtvarnému umění, architektuře, historii či filmu. Publikovali zde mimo jiných Bohuslav Brouk, Ladislav Radimský (pseud. Petr Den), Karel Honzík, Jan Grossman, Roman Jakobson, Václav Navrátil, Jan Mukařovský a Karel Teige. Postupem času se na stránkách Kvartu více prosadily osobnosti vnitřně spřízněné se Skupinou 42 (členy redakčního kruhu byli Jan Grossman, Jiří Kolář, Jiří Kotalík). Kvart se ale otevíral i surrealistickým tendencím, nově rozvíjeným představiteli mladší generace (Ludvík Kundera, Jindřich Heisler, Vratislav Effenberger aj.). K vysoké úrovni časopisu přispíval pečlivý výběr výtvarného doprovodu,

odpovídající jeho modernistickému zaměření (Josef Istler, Václav Tikal, Toyen, ale i Jan Kotík či Kamil Lhoták).

Skupina 42 jako umělecky nejvyhraněnější uskupení čtyřicátých let našla svou vlastní skupinovou platformu v *Listech* (1946–48), vydávaných v prvním ročníku s podtitulem Čtvrtletník pro umění a filozofii (ve druhém a třetím ročníku jako Měsíčník pro umění a filozofii) v nakladatelství Melantrich (jediné a poslední číslo třetího ročníku vydalo nakladatelství Václav Petr). Listy řídil teoretický mluvčí Skupiny 42 Jindřich Chalupecký, v roce 1948 ve spolupráci s Janem Grossmanem. Skupinový charakter revue předznamenala úvodní Chalupeckého studie *Konec moderní doby*, jež byla úvahou o současné situaci umění, jeho krizi a dalším směřování, ale naznačoval ho také relativně uzavřený okruh jeho stálých přispěvatelů (původní tvorbu zde nejčastěji publikovali Jiří Kolář, Ivan Blatný, Jan Hanč, Jiřina Hauková, kromě členů skupiny pak zejména Egon Hostovský, Jiří Mucha, Milada Součková). Vedle nové původní tvorby a mnoha překladových titulů (T. S. Eliot, James Joyce, Henry Miller, William Saroyan aj.) byla v *Listech* věnována pozornost i opomíjeným českým autorům (Ladislav Klíma, Richard Weiner), jejichž dílo zde bylo nově interpretováno. V kritické části se uplatnili Jan Vladislav, Karel Bodlák a zejména Jan Grossman, publikující vedle aktuálních recenzí také rozsáhlé Kapitoly o Jaroslavu Haškovi.

Spřízněnost Skupiny 42 se soudobými světovými uměleckými a filozofickými proudy se zřetelně projevovala v tematicky koncipovaných blocích prvního ročníku (poválečná situace umění, soudobá angloamerická literatura). Zvláště velký ohlas vzbudilo číslo věnované existencialismu v literatuře a filozofii (1947, č. 3). Byly zde publikovány nejen překlady původních textů Lva Šestova, Martina Heideggera, Karla Jasperse, Gabriela Marcela, J.-P. Sartra, Alberta Camuse, ale spolu s nimi i kritické úvahy českých autorů (Václav Navrátil, Jan Patočka, Ladislav Rieger).

Od druhého ročníku se Listy staly orgánem Literárního odboru Umělecké besedy a nahradily tak časopis *DOBA* (1945–47), orientovaný pod redakcí Marie Pujmanové a Karla Nového na široký okruh přispěvatelů. I po této v podstatě formální změně Listy zůstaly ve své době nejvýraznější kulturně-uměleckou revuí.

Skupinovou tribunou byla rovněž *OHNICE*, jež vyšla roku 1947 v nakladatelství Václav Petr jako „sborník současné kultury“. Volné uskupení autorů *Ohnice* se soustředilo kolem básníka Kamila Bednáře, samotný název odkazoval ke sbírce Jiřího Ortena a k bednářovské protektorátní koncepci „nahého člověka“, nově vztahované ke kontextu existencialistické filozofie. Mezi přispěvatele sborníku patřili především básníci Ivan Diviš, Miroslav Holub, Josef Hiršal, prozaik Zdeněk Urbánek, teoretickými studiemi se představili Josef Zeman a Jaroslav Červinka, který spoluorganizoval druhý svazek. Názory na vzájemný

LISTY

ČTVRTLETNÍK PRO UMĚNÍ A FILOSOFII

ŘÍDÍ JINDŘICH CHALUPECKÝ

ROČNÍK I - ČÍSLO 1

OBSAH

JINDŘICH CHALUPECKÝ
KONEC MODERNÍ DOBY

PETR DEN
MENE, TEKEL, UFARSIN

ROMAN JAKOBSON
MOUDROST STARÝCH ČECHŮ

MILADA SOUČKOVÁ
MLUVÍCI PÁSMO

FRANTIŠEK JANOUŠEK-FRANTIŠEK HUDEČEK
OBRAZY

EGON HOSTOVSKÝ
PŘÍZRAKY

VLADIMÍR HOLAN
HADRY, KOSTI, KŮŽE

EMIL FILLA
MEDITACE

JIRÍ MUCHA
ČINA

CORRADO GOVONI
DIALOG ANĚLA A MLADÉHO MRTVÉHO

J. RUSSEL Mc CARTHY
MYŠLENKY NA MÍR

FRANCES FROST
TĚM, KTERÍ DĚLAJÍ MÍR

JAN CROSSMAN
VÁLČNÁ GENERACE

JINDŘICH CHALUPECKÝ, KAREL BODLÁK, VÁCLAV HOLZKNECHT, JAN WEISS
KRONIKA

MELANTRICH 1946

Obálka prvního čísla časopisu Listy, duben 1946

vztah umění a politiky, jak je dokládají Červinkovy stati *Budme spravedliví* či Urbánkova úvaha *Poezie a politika*, neodpovídaly převládajícím dobovým náladám a byly chápány jako zakonzervování někdejších protektorátních postojů. Proti okruhu Ohnice se polemicky vymezovali zejména komunističtí kritikové, kteří mu vytýkali přehnaně skeptické názory, jež prý jsou v rozporu s potřebami současné společnosti. Do února 1948 vyšly pouze dva svazky sborníku, které prakticky uzavřely historii jednoho generačního setkání.

Podobné problémy provázely i sborník *Aktiv*, který vznikl jako platforma skupiny tzv. dynamoarchistů, soustředěných kolem Jaromíra Hořce a Jana Grossmana. Idea sborníku, jehož první a jediný svazek vyšel v roce 1946, nesla stopy faktu, že vznikla již za okupace. Studie Jaroslava Moráka a Jana Grossmana v *Aktivu* měly položit teoretické základy nového směru. Dynamoarchickou poezií se představili Jaromír Hořec a František Listopad, prózou pak Ivan Andrenik. Jistý anachronismus spolu s nesrozumitelností požadavků a tezí obsažených v manifestu vyvolaly kritické reakce: koncepci dynamoarchického umění odmítly jak komunistická kritika, tak názory publikované v *Kritickém měsíčníku*, *Obzorech* i katolických časopisech.

Skupina dynamoarchistů v květnu 1945 obsadila tiskárnu novin *Der neue Tag*, jež se stala základem tiskového centra *Mladá fronta*, spojeného i s nově vzniklým stejnojmenným nakladatelstvím. *Mladá fronta* tiskla v letech 1945–48 několik časopisů pro mladou generaci. *STŘEDOŠKOLÁK*, pokračovatel předválečného *Studentského časopisu*, byl zaměřen na oblast juvenilní tvorby, tj. poskytoval nastupující generaci publikační platformu (publikovali zde mj. Vladimír Dostál, Alexej Kusák, Zdeněk Pešat či Karel Kosík). Dále sem náležel zábavný obrázkový týdeník *My 45* (číslovka na konci se měnila vždy

Redakce týdeníku *My 45*, 1945

podle roku) s výraznou kulturní rubrikou, jejíž podobu určovali kritikové soustavně publikující v deníku *Mladá fronta* (Jan Grossman, Jaroslav Hulák, Jaroslav Morák, Ladislav Fikar). V listopadu 1945 začalo nakladatelství mladých se značnými ambicemi vydávat levicový kulturní a společenský měsíčník *GENERACE* (1945–47). V redakci se sešli autoři spojení s Mladou frontou (Jaromír Hořec, Ivo Fleischmann) a redaktor Rudého Práva Jiří Hájek (právě Hájek zde vyvolal polemiku s bednářovským okruhem a s Václavem Černým). Diferenciace mezi skupinou Mladé fronty a pozdějšími tzv. syntetickými realisty tak, jak se projevovala uvnitř *Generace*, je patrná z příspěvků Jaroslava Moráka a Jana Grossmana, kteří polemizovali s názory Ivana Skály, respektive Jiřího Hájka. Vedle četných teoretických studií přinášela *Generace* také původní poezii, a to i tvůrců z jiných okruhů, například surrealistů ze Skupiny Ra či členů Skupiny 42, a v menší míře básnické překlady. Už v průběhu prvního ročníku došlo z podnětu Gustava Bareše ke změně vydavatele (Mladou frontu nahradil Svaz československé mládeže), ke kompletní výměně redakce a postupné proměně *Generace* v kulturněagitační časopis, který v roce 1947 svou činnost ukončil.

Vedle periodik soustředěných kolem uměleckých sdružení měli mladí autoři možnost přispívat do časopisů, jež skupinový charakter postrádaly. To byl případ *MLADÝCH ARCHŮ* (1945–49), vydávaných Uměleckou besedou v Mladé Boleslavi, kde se zájem redakce (Věra Poppová, Arnošt Vaněček, Zdeněk Lorenc, Jan Vladislav) soustředil na soudobou angloamerickou a francouzskou kulturu. Archy publikovaly také překlady z poezie polské, hlavně reprezentantů moderních směrů, prózy, teoretické stati (např. Teigeho vystoupení o surrealismu v souvislosti s výstavou Mezinárodního surrealismu) a dále profily výtvarné avantgardy, jimž věnoval mimo jiné své statě Ludvík Kundera.

Otevřený vůči mladým tvůrcům byl rovněž brněnský *BLOK* (1946–49), který se svou reprezentativní grafickou úpravou a množstvím obrazových a fotografických příloh mohl směle srovnávat s podobně zaměřeným *Kvartem*. Redakce Bloku (list řídil František Kaláb, výkonným redaktorem byl Ludvík Kundera) se programově zaměřila na sledování domácí a zahraniční literární tvorby a jejich konfrontaci, přičemž věnovala pozornost i dalším uměleckým oblastem, hudbě, tanci, architektuře, fotografii a podobně. Tento široký záběr přivedl ke spolupráci s *Blokem* řadu výrazných osobností (Miroslav Barvík, Vratislav Effenberger, Bohuslav Fuchs, Josef Hrabák, Jindřich Chalupecký, Jan Rey, Antonín Sychra, Karel Teige, Pavel Trost aj.). Úroveň vedení a soustavnost redakční práce potvrzovaly jak objektivně volené překlady (např. stati Romana Ingardena a Georgese Sadoula), tak i promyšleně komponované tematické celky.

Většina moravských literárních periodik se koncentrovala především na problémy vlastního regionu. To byl případ dvouměsíčníku pro umění a kritiku *Číslo*, jenž jako tiskový

MY46

48 v Praze 30. listopadu 1946 3 Kčs

STŘEDOŠKOLÁK

ČASOPIS STUDENTSTVA STŘEDNÍCH A ODBORNÝCH ŠKOL

ROČNÍK II. • ČÍSLO 6. • V PRAZE 18. ÚNORA 1947 • Kčs 3,-50

G 7-8

enerace

mladá fronta

DENÍK SVAZU ČESKÉ MLÁDEŽE • ČÍSLO II • ROČNÍK II • CENA KčS 1,50

Ukázky hlaviček periodik vydávaných nakladatelstvím Mladá fronta

orgán Slezské literární skupiny vyšel pouze jednou roku 1946. Podobně tomu bylo v případě KOLA (1946–48), měsíčníku družstva Moravského kola spisovatelů, jež se pod vedením Jaroslava Nečase a Františka Kropáče soustředilo na propagaci děl vydávaných nakladatelstvím zmíněného družstva. Tradicionalismus a konfesní vymezení byly charakteristické pro spirituálně orientované časopisy. Revue ARCHA (1945–48), vycházející v Olomouci v redakci Stanislava Vrbíka, přinášela v dvouměsíční periodicitě zejména tvorbu autorů z okruhu olomoucké Družiny literární a umělecké (např. František Dohnal, O. F. Babler, Julius Brabec, Jan Karník), dále esejistické texty věnované křesťanství, případně literární historii. Ojedinele zde publikovaly i osobnosti, které neměly k tomuto uskupení bezprostřední vztah (Oldřich Králík).

Jako reakce na moravský regionalismus a tradicionalismus, jakož i na složitou situaci v spisovatelských organizacích na Moravě vznikl brněnský LIST SDRUŽENÍ MORAVSKÝCH SPISOVATELŮ (1946–48). V jeho redakci působili například Robert Konečný, Ivan Blatný, J. M. Tomeš, Josef Hrabák a Josef Kainar. List se věnoval zejména literární kritice, a obsahoval proto rozsáhlou recenzní rubriku, nevyhýbal se však ani dětské literatuře a přinášel tematické bloky o moderní světové literatuře.

Mezi katolickými literárními časopisy celostátního významu zaujímaly výrazné místo měsíčník Akord a nově založený „list pro křesťanskou kulturu“ Vyšehrad. AKORD (1945–48) obnovil svou činnost po nuceném zastavení v září 1944. Redakční kruh s šéfredaktorem Janem Zahradníčkem kriticky vystupoval proti dobovým společenským a politickým trendům v kultuře a proti převažující socialistické orientaci kladl důraz na tradiční křesťanské hodnoty a ideály. Přispěvatelé (zejména Timotheus Vodička a Miloš Dvořák) se důrazně ohrazovali proti obviněním z kolaborace, která byla v Kulturní politice, Rudém právu, ale také v Kritickém měsíčníku a Listech katolickému proudu opakovaně vytýkána. Na stránkách Akordu zveřejňovali své studie i původní beletristickou tvorbu jak dřívější přispěvatelé (Jan Čep, Jakub Deml, Bedřich Fučík, Oldřich Králík, Miloš Dvořák, Albert Vyskočil, Jan Zahradníček, Rudolf Černý), tak řada mladších básníků (Klement Bochořák, Josef Jelen, Jan Kameník, Ivan Slavík, Josef Suchý, Vladimír Vokolek, Zdeněk Rotrekl, Ivan Diviš, Emanuel Frynta).

Obdobný autorský okruh, ale s méně tradičním zaměřením měl čtrnáctideník VYŠEHRA (1945–48), jehož první ročník řídil Aloys Skoumal. Kromě původní a překladové beletrie formovaly charakter časopisu zejména esejistické příspěvky. Vedle pozoruhodných úvah Jana Čepa to byly stati Miloše Dvořáka, Bedřicha Fučíka, Zdeňka Kalisty, Oldřicha Králíka a Roberta Konečného. Zvláště důležitou roli sehrávaly pečlivě volené překlady, jejichž témata se vztahovala k aktuálním problémům – otázce kulturní orientace, vzájemnému vztahu soudobé společnosti a církve, problematice vztahu filozofického existencialismu a křesťanství, respektive křesťanského personalismu

(F. Ch. Copleston, Nikolaj Berďajev, Emmanuel Mounier, Vladimir Solovjov, Max Picard aj.).

Po osvobození obnovily svou činnost i listy, jejichž hlavním posláním bylo podávat informace o aktuálních novinkách na knižním trhu a dění v jednotlivých nakladatelstvích, případně kultivovat obecný čtenářský vkus. Některé byly vydávány péčí kulturních institucí, například časopis **КНИЖИ А ЧТЕНАРИ** (1945–48, od roku 1948 **ЧТЕНАР**) vydávala Ústřední knihovna hlavního města Prahy, jiné vycházely jako nakladatelské listy. Mezi periodiky tohoto typu vynikala **PANORAMA** (1945–51), vydávaná nakladatelstvím Družstevní práce pod redakcí Karla Nového. Pestrou skladbou se vyznačovaly listy zastřešené Evropským literárním klubem, **LITERÁRNÍ NOVINY** (1946–51) a **РЇСТ** (1947–49). Především díky článkům Františka Červinky o literatuře a filmu byl zajímavý **Most** (1947–48), který stálým odběratelům svých knih zasílalo Nakladatelství mladých v Kladně.

K okruhu vědeckých a také pedagogických pracovníků se obracela odborná literárněvědná a jazykovědně zaměřená periodika, jež ve většině případů navázala na svou dřívější činnost. Z převážně pozitivistické metodologie nadále vycházela většina příspěvků **LISTŮ FILOLOGICKÝCH** (1946–51), redigovaných Bohumilem Rybou, zahraničním literaturám se věnoval **ЧАСОПИС ПРО МОДЕРНІ ФІЛОЛОГІІ** (1946–51). V roce 1947 obnovilo svou činnost též strukturalisticky zaměřené **СЛОВО А СЛОВЕСНОСТ**, kde se vedle lingvistické problematiky objevily i zásadní literárněhistorické studie Felixe Vodičky (České obrození jako problém literární). Novým literárněvědným časopisem byla **СЛОВЕСНА ВЕДА** (1947–52), vydávaná Literárněhistorickou společností, v níž převládaly tradičnější metodologické postupy a stanoviska, daná osobností výkonného redaktora J. B. Čapka.

Poúnorová situace znamenala i ve sféře vydávání a působnosti literárně a kulturně orientovaných periodik změnu zásadní důležitosti. Řada časopisů byla z politických důvodů zastavena, u mnoha jiných pak došlo k takovým změnám v redakčních radách a následně též v ideovém a obsahovém zaměření, že ztratily svou dřívější tvář.